

UOT 327

BEYNƏLXALQ ƏTRAF MÜHİT KONVENSIYALARI VƏ AZƏRBAYCAN

Rövşən QAFARLI*

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 30 may 2023; çapa qəbul edilmişdir: 14 iyun 2023; online-da çap edilmişdir: 30 iyun 2023.

Received: 30th of May, 2023; accepted: 14th of June, 2023; published online: 30th of June, 2023.

Açar sözlər: *Azərbaycan, ətraf mühit problemləri, beynəlxalq ətraf mühit müqavilələri, konvensiya, bioloji müxtəliflik, ratifikasiya*

Giriş

Ətraf mühit təbii, iqtisadi və mədəni dəyərlərin bütünü kimi qəbul edilir və onlar arasında qarşılıqlı əlaqə müşahidə edilir, bütün canlı və cansız varlıqların, sel, kimyəvi, bioloji və sosial amillərin bütöv bir hissəsi kimi qiymətləndirilir. Azərbaycan müstəqillik əldə etdiyi vaxtdan ətraf mühitə dair müxtəlif beynəlxalq müqavilələri ratifikasiya etməklə bu məsələ ilə bağlı tədqiqatlara fəal töhfə verməkdədir. Azərbaycan beynəlxalq birliyin üzvü kimi ekoloji konvensiyaların iştirakçısı olmaqla gələcək nəsillər qarşısında üzərinə düşən vəzifələri yerinə yetirməyə və milli ekoloji qanunvericiliyi beynəlxalq standartlara yüksəltməyə çalışır. Bununla belə, bu müqavilələrin dəyərini başa düşmək üçün bu müqavilələrin icra dərəcəsini qiymətləndirmək lazımdır. Bu araşdırmada Azərbaycan tərəfindən təsdiq edilmiş və milli qanunvericiliyin tərkib hissəsinə çevrilmiş beynəlxalq ekoloji sazişlərin icrası ilə bağlı aparılan araşdırmalar müzakirə və qiymətləndirilir.

Beynəlxalq ekoloji sazişlər, həmçinin çoxtərəfli sazişlər kimi tanınan beynəlxalq ekoloji idarəetmənin hüquqi çərçivəsi kimi qəbul edilir. Ekoloji konvensiyalar milli hökumətlərin ətraf mühiti qorumaq üçün kollektiv istəyinin rəsmi ifadəsidir. İlk çoxtərəfli ekoloji konvensiya nəslə kəsilməkdə olan növlər haqqında 1900-cü ildə imzalanmışdır. 1972-ci ildən bəri ekoloji müqavilələrin xarakteri dəyişdi. 1970 və 1980-ci illərin əvvəllərində müzakirə edilən konvensiyalar çirklənmənin qarşısının alınması və ya müəyyən növlərin qorunması kimi məsələlərlə məhdudlaşdı. 1980 və 1990-cı illərin ortalarından etibarən diqqət iqlim dəyişikliyi və biomüxtəlifliyin itirilməsi kimi məsələlər üzrə fəaliyyət üçün çərçivələr təmin edən konvensiyalara yönəldilib.

Bu gün məlumdur ki, ətraf mühitlə bağlı bütün hüquqi tənzimləmələr, xüsusən də beynəlxalq qanunlar insan mərkəzli yanaşma ilə hazırlanıb. Planetin üzvləşdiyi ekoloji təzyiq və təhdidlərə həll yolları tapdığını iddia edən bu tənzimləmələrin uğursuzluğunun kökündə dayanan bu anlayışın yaxın gələcəkdə köklü şəkildə dəyişdirilməsi çətin ki. 70-80-ci illərdə ekoloji problemlər beynəlxalq miqyasda müzakirə edilməyə başlandı və Stokholmda Birləşmiş Millətlər Təşkilatının ətraf mühit və insan konfransı keçirildi və burada ekoloji problemlər ilk dəfə global miqyasda müzakirə edildi. Ozon təbəqəsinin azalması, buzlaqların əriməsi, fəsilələrin dəyişməsi, meşələrin azalması kimi ətraf mühitə təhdid edən təhlükələri dərk edən ölkələr ətraf mühitlə bağlı öz üzərinə öhdəliklər götürmüş, nəticədə tədbirlər görülmüşdür. Dünyamızı təhdid edən bu ekoloji problemlərin

* magistrant, Azərbaycan Turizm və Menecment Universiteti
e-mail: qafarovrovsen21@gmail.com

həlli üçün qlobal miqyasda və beynəlxalq əməkdaşlıq zərurətə çevrilmişdir.

Azərbaycan Respublikası tərəfindən təsdiq edilmiş Beynəlxalq Ətraf Mühit Konvensiyalarının tətbiqinə dair tədqiqatlar

Qloballaşma prosesi ekoloji problemlərin artmasına təsir etsə də, bununla bağlı milli dövlətləri bir araya gətirərək, həll təkliflərinin formalaşdırılması beynəlxalq qaydaların bərqərar olmasını təmin etmək məqsədilə İqlim Dəyişiklikləri üzrə Dövlət Komissiyası yaradılmışdır. Konvensiyanın milli maraqları təyin edilib və müvafiq təşkilatların ekspertlərindən ibarət işçi qrupu yaradılıb. Konvensiyadan irəli gələn öhdəlik və vəzifələrin yerinə yetirilməsi ilə bağlı Qlobal Ətraf Mühit Fondunun və BMT-nin İnkişaf Proqramının maliyyə dəstəyi ilə “Azərbaycan Respublikasının İlk Milli Məlumatı” hazırlanaraq Konvensiyanın Katibliyinə təqdim edilmişdir.

1997-ci ildə Azərbaycan Prezidentinin müvafiq təşəbbüsü ilə Konvensiyadan irəli gələn vəzifələrin icrasını təmin etmək məqsədilə İqlim Dəyişiklikləri üzrə Dövlət Komissiyası yaradılmışdır. Konvensiyanın milli maraqları təyin edilib və müvafiq təşkilatların ekspertlərindən ibarət işçi qrupu yaradılıb. Konvensiyadan irəli gələn öhdəlik və vəzifələrin yerinə yetirilməsi ilə bağlı Qlobal Ətraf Mühit Fondunun və BMT-nin İnkişaf Proqramının maliyyə dəstəyi ilə “Azərbaycan Respublikasının İlk Milli Məlumatı” hazırlanaraq Konvensiyanın Katibliyinə təqdim edilmişdir.

“Azərbaycan Respublikasının Birinci Milli Məlumatı” layihəsinin birinci mərhələsində iqlim dəyişikliklərinin təsirinin minimuma endirilməsi üçün tədbirlər planı hazırlanmış, ikinci mərhələdə isə ekoloji təmiz texnologiyalara olan tələblər qiymətləndirilmişdir. iqtisadiyyatın prioritet sahələrində istiləşmə təsiri olan qaz emissiyaları və bu texnologiyaların tətbiqi üçün təkliflər hazırlanmışdır. Hazırda “Azərbaycan Respublikasının İkinci Milli Məlumatı” hazırlanır. Bu mərhələdə əsas diqqət insan sağlamlığı, ekosistemlərə təsiri, təmiz inkişaf mexanizmi ilə bağlı layihələrin seçilməsinə yönəldiləcək (4, s. 203).

Azərbaycan Respublikası Kioto Protokolu ilə bağlı müəyyən sayda öhdəlikləri qəbul etməyib və yalnız Protokolun Təmiz İnkişaf Mexanizmində iştirak edir. Bu məqsədlə müəyyən edilmiş pilot layihələrin həyata keçirilməsi üçün Kanada, Danimarka, Fransa və Yaponiya kimi inkişaf etmiş ölkələrlə mövzu ilə bağlı danışıqlar davam etdirilir. 2004-cü ildə Azərbaycan Respublikası ilə Danimarka Hökuməti arasında Kioto Protokolunun həyata keçirilməsində əməkdaşlıq etmək məqsədilə saziş imzalanmışdır.

Karbonun udulması üçün meşə sahələrinin genişləndirilməsi layihələrinin həyata keçirilməsi üçün Fransa hökuməti ilə ilkin texniki-iqtisadi qiymətləndirmə hesabatı hazırlanmışdır.

Ötən illər ərzində ölkədə hər il istifadə olunan Ozon Paylayıcı Maddələrin (ODM) miqdarı müəyyən edilmiş və bu maddələrdən istifadənin mərhələli şəkildə azaldılmasını nəzərdə tutan Azərbaycan Respublikasının Ozon Strategiyası hazırlanmışdır. Bu strategiyaya uyğun olaraq Azərbaycanda ODM-dən istifadənin tədricən azaldılması üçün tələb olunan vaxt və üsullar hazırlanaraq Konvensiyanın Katibliyinə göndərilib. Protokolla bağlı qəbul edilmiş öhdəliklərə əsasən, ölkə ərazisində tərkibində xloroflorokarbon olan ODM-nin istifadəsi və idxalı dayandırılmalıdır. Bu istiqamətdə və ümumilikdə ODM-lərin idxal və ixracının tənzimlənməsi istiqamətində hələ də zəruri tədbirlər davam etdirilir.

Qlobal Ətraf Mühit Fondunun maliyyə dəstəyi ilə Azərbaycan ODM-dən faydalanan qurumlarda (Bakı “Çinar Soyuducu” və Sumqayıt “Kompresor” Zavodları) yeni-dən strukturlaşdırma işləri aparıb və bu layihələrdə ODM sayılmayan alternativ materialardan istifadə edilməsi planlaşdırılır (3, s. 40).

Vaxt keçdikcə Konvensiyanın Azərbaycanda tətbiqi ilə bağlı Milli Fəaliyyət Planının hazırlanması üçün məlumatlar təhlil edilmiş, “Milli Hesabat” hazırlanmış, Konvensiyanın məqsədləri ilə bağlı müxtəlif regionlarda seminarlar keçirilmişdir. ölkə və digər tədqiqatlar aparılmışdır. Hazırda səhrələşmə problemi ilə bağlı “Meşələrin Yenilənməsi Proqramı”nın icrasına başlanılıb və Proqramda hər il 3,9 min hektar sahədə meşə ekilməsi və 5,9 min hektar sahədə təbii bərpaya köməklik tədbirləri nəzərdə tutulub.

2004-cü ildə “Azərbaycan Respublikasında yay-qış otlaq və çəmənliklərdən səmərəli istifadə edilməsi və səhrələşmənin qarşısının alınması üzrə Dövlət Proqramı” təsdiq edilmişdir (1). Texnoloji təsirlər nəticəsində çirkənlənmiş torpaqların reabilitasiyası və rekultivasiyası üçün bir çox layihələr həyata keçirilir.

Bioloji müxtəlifliyin itirilməsi elmi dairələr tərəfindən bəşəriyyətin üzləşdiyi ən mühüm təhlükələrdən biri kimi qəbul edilir. Bioloji müxtəliflik canlıların müxtəlifliyinə və dəyişkənliyinə, onların bir-biri ilə və ətraf mühitlə, içində olduqları mürəkkəb ekoloji strukturlarla qarşılıqlı əlaqəsini ifadə edir. Problemin tərifində ciddi fərqlər olduğu üçün biomüxtəlifliyin qorunması rejimi ilə bağlı danışıqlar ləngiyib. Eyni zamanda, bu gecikmə dünyanın əksər biomüxtəlifliyinə sahib olan veto cəbhəsi ölkələrinin qanuni öhdəliklərə qarşı güclü müqavimətində rol oynadı. Nəslə kəsilməkdə olan növlərin sayının artması ilə bu məsələ ilə bağlı elmi konsensus yaranmağa başladı və 17 iyun 1987-ci il və 25 may 1989-cu il tarixli qətnamələrində UNEP İdarəetmə Şurası dünyanın biomüxtəlifliyinin qorunması üçün beynəlxalq fəaliyyətin zəruriliyini qəbul etdi (2, s. 5).

1992-ci ildə imzalanmaq üçün açılmış Bioloji Müxtəliflik haqqında Konvensiya Azərbaycan Milli Məclisi tərəfindən 14.03.2000-ci ildə təsdiq edilmiş və qüvvəyə minmişdir. Sözügedən Konvensiya Rio-de-Janeyroda 05.06.1992-ci ildə qəbul edilmiş və 19.12.1993-cü ildə qüvvəyə minmişdir. 168 dövlətin imzaladığı Konvensiyaya 192 dövlət üzvdür.

Azərbaycan Respublikası ərazisində ekosistemlər arasında nadir və nəslə kəsilməkdə olan flora və fauna növlərinin mühafizəsi üçün bir çox tədbirlər həyata keçirilmiş və həyata keçirilmişdir.

2006-cı ildən son iki ildə Azərbaycan Respublikasında 6 Milli Park (Ordubad, Şirvan, Ağ-göl, Hirkan, Altıağaç, Abşeron Milli Parkları), 2 Dövlət Təbiət Qoruğu (Şahbuz Eldar Şamı) və Kah, Hirkan və Araz boyu Dövlət Təbiət Yasaqlıqları Qadağalar yaradılmış və 5 Dövlət Təbiət Qoruğunun (Türyançay, Pirqulu, İlisu, İsmayilli, Qarayazı) torpaqları genişləndirilmişdir.

Hazırda xüsusi mühafizə olunan torpaqlar 604,5 min hektara çatdırılıb. Bu göstərici ölkə ərazisinin 7%-ni təşkil edir. Eyni zamanda, Azərbaycan Respublikasında biomüxtəliflik üzrə BMT-nin İnkişaf Proqramı, Qlobal Ekoloji Fondu, Almaniya İnkişaf Bankı (KfW) və digər beynəlxalq təşkilatlarla birgə müxtəlif layihələr hazırlanaraq həyata keçirilir.

Konvensiya üzrə səlahiyyətli orqan kimi Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi müəyyən edilmişdir. Nazirlikdə Konvensiya haqqında ətraflı məlumat toplanılıb, müvafiq təşkilatların ekspertlərindən ibarət işçi qrupu yaradılıb və təklif planı hazırlanıb.

Konvensiyanın qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar 2004-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyində müxtəlif nazirliklərin, təşkilatların, QHT-lərin iştirakı ilə “Pestisidlər, ətraf mühit və əhəlinin sağlamlığı” mövzusunda geniş toplantı keçirilmişdir. və media mənsuqları. İşçi qrupunun üzvləri tərəfindən respublikanın müxtəlif bölgələrində keçirilən görüşlərdə davamlı üzvi çirkəndiricilər barədə əhaliyə məlumat verilib, bu maddələrin ətraf mühit və sosial sahələr üçün təhlükələri barədə məlumatlandırma işləri aparılıb. 2005-ci ilin iyul ayından etibarən Qlobal Ətraf Mühit Fondunun və BMT-nin Sənaye İnkişafı Təşkilatının dəstəyi ilə Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyində Milli Fəaliyyət Planının hazırlanması prosesinə başlanılmışdır.

İnkişaf ölçüsündə beynəlxalq təşkilatlar ölkələrin hökumətlərinə məxsus öz daxili institusional dinamikalarının tənzimlənməsi nəticəsində davamlılıq xəttinə çata biləcək bir yanaşma qəbul etmişlər. Bununla inkişafa can atan ölkələr üçün qlobal mövqelərinə görə ekoloji problemlərin həlli və davamlı inkişaf məqsədini reallaşdırmaq yalnız bey-

nəlxalq dəstəyi artırmaqla mümkün görünür.

Azərbaycan Respublikası ərazisində ekosistemlər arasında nadir və nəslə kəsilməkdə olan flora və fauna növlərinin mühafizəsi üçün bir çox tədbirlər həyata keçirilmiş və həyata keçirilmişdir. 2006-cı ildən son iki ildə Azərbaycan Respublikasında 6 Milli Park (Ordubad, Şirvan, Ağ-göl, Hirkan, Altıağaç, Abşeron Milli Parkları), 2 Dövlət Təbiət Qoruğu (Şahbuz Eldar Şamı) və Kah, Hirkan və Araz boyu Dövlət Təbiət Yasaqlıqları Qadağalar yaradılmış və 5 Dövlət Təbiət Qoruğunun (Türyançay, Pirqulu, İlisu, İsmayılı, Qarayazı) torpaqları genişləndirilmişdir.

Hazırda xüsusi mühafizə olunan torpaqlar 604,5 min hektara çatdırılıb. Bu göstərici ölkə ərazisinin 7%-ni təşkil edir. Eyni zamanda, Azərbaycan Respublikasında biomüxtəliflik üzrə BMT-nin İnkişaf Proqramı, Qlobal Ekoloji Fondu, Almaniya İnkişaf Bankı (KfW) və digər beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq çərçivəsində müxtəlif layihələr hazırlanaraq həyata keçirilir.

1989-cu ildə imzalanmaq üçün açılmış “Təhlükəli tullantıların transsərhəd daşınmasına və yerləşdirilməsinə nəzarət haqqında” Saziş (BASEL) 16.02.2001-ci ildə Azərbaycan Milli Məclisi tərəfindən təsdiq edilmiş və qüvvəyə minmişdir. Sözügedən Konvensiya Bazeldə 22.03.1989-cu ildə qəbul edilmiş və Konvensiyanın 25-ci maddəsinin 1-ci bəndinə uyğun olaraq 05.05.1992-ci ildə qüvvəyə minmişdir. 53 dövlətin imzaladığı Konvensiyaya 172 dövlət üzvdür. Təhlükəli tullantılar məişət və ya sənaye mənşəli ola bilən, tərkibində insan sağlamlığı və ətraf mühit üçün təhlükəli olan və zərər vurma potensialı olan maddələr olan tullantılardır (5, s. 58-65).

Azərbaycanın ekoloji sahədə dövlət siyasəti

Azərbaycanda bu istiqamətdə “Təhlükəli tullantıların sertifikatlaşdırılması” qaydaları və “Azərbaycan Respublikasında təhlükəli tullantıların idarə olunması üzrə Dövlət Strategiyası” təsdiq edilib.

Bundan əlavə, təhlükəli tullantıların saxlanması üçün beynəlxalq standartlara uyğun poliçon tikilib, 2004-cü ildən Təhlükəli Tullantıların Saxlanması Milli Mərkəzi fəaliyyətə başlayıb. 22 oktyabr 2002-ci ildə Azərbaycan Respublikası Konvensiyanın “Su və Sağlamlıq” Protokoluna qoşulmuşdur. Protokol 2005-ci ildə qanuni qüvvəyə minib. Müqavilə çərçivəsində 2002-2003-cü illərdə TACİS proqramı tərəfindən maliyyələşdirilən “Çayların birgə idarə edilməsi” layihəsi həyata keçirilib. Layihənin əsas məqsədi transsərhəd çirklənmə sahəsində müşahidələrin aparılması, bu müşahidələrin qiymətləndirilməsi və daimi nəzarətdə saxlanılması, çirklənmənin qarşısının alınması və aradan qaldırılması üçün zəruri tədbirlərin həyata keçirilməsini təmin etməkdir. Layihə çərçivəsində əsasən Kür çayı olmaqla 4 transsərhəd çayda monitorinq aparılıb.

Müqavilə çərçivəsində beynəlxalq göllərin monitorinqi və qiymətləndirilməsi ilə bağlı pilot layihələrin həyata keçirilməsi də nəzərdə tutulub. Hazırda Candar gölü beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən 15 prioritet göl siyahısına daxil edilib. Transsərhəd çaylarda çirklənmənin müntəzəm monitorinqi məqsədilə Qazax və Beyləqan rayonlarının ərazisində müasir analitik tədqiqat laboratoriyaları yaradılmış və lazımi avadanlıqla təchiz edilmişdir.

Bu sahədə işlərin görülməsi üçün Konvensiyanın Milli Məsul şəxsi təyin edilib və işçi qrupu yaradılıb. 2002-ci il üçün Azərbaycan Respublikasında atmosfərə atılan tullantılar və tullantılar haqqında məlumatlar Konvensiyanın Katibliyinə təqdim edilmiş və sonrakı illər üçün də analoji məlumatların hazırlanması üzrə tədqiqatlar davam etdirilir. “Ağır metallar”, “Davamlı üzvi çirkləndiricilər” və “Turşuluğun azaldılması, evtrofikasiya və ozon təbəqəsinin bərpası” haqqında Konvensiyanın Protokollarının təsdiq üçün hazırlanması üzrə işçi qrup tərəfindən işlər davam etdirilir.

Konvensiya üzrə səlahiyyətli orqan kimi Azərbaycan Respublikasının Ekologiya

və Təbii Sərvətlər Nazirliyi müəyyən edilmişdir. Müqavilədən irəli gələn vəzifələrin yerinə yetirilməsinə kömək etmək məqsədi ilə Almaniyanın Təbiət və Ətraf Mühitin Mühafizəsi Nazirliyinin maliyyə dəstəyi ilə “Kür çayı hövzəsində baş vermiş qəza hadisələrinin məlumatlandırılması üçün tədbirlərin hazırlanması və həyata keçirilməsi” layihəsi həyata keçirilir.

Nəticə

Azərbaycan ilk növbədə siyasi, iqtisadi və inkişaf məsələlərində beynəlxalq balansları və bu balanslardakı yerini nəzərə alaraq öz siyasətini müəyyən etmək qərarına gəldi. Bir tərəfdən beynəlxalq cəmiyyətə inteqrasiya prosesində olan və üzərinə müəyyən öhdəliklər götürən Azərbaycan, digər tərəfdən ehtiyaclar baxımından inkişaf etməkdə olan ölkələrlə oxşarlıqlara malik olduğu üçün asan olmayan bir proses həyata keçirir. və bu ölkələrin siyasətləri. Xüsusilə bəzi beynəlxalq ekoloji müqavilələrdə hədəflərə çatmağı dəstəkləməklə yanaşı, infrastruktur və iqtisadi imkansızlıqlar səbəbindən həyata keçirməkdə çətinlik çəkəcəyi öhdəlikləri də qəbul etmişdir. Bu nöqtədə o, bütün beynəlxalq texniki və maliyyə dəstəyi imkanlarını məcbur etməlidir. Beynəlxalq birlik ekoloji problemlərin həllində beynəlxalq hüququn qayda və prinsiplərindən çox faydalanır. Beynəlxalq ekoloji problemlərin həlli üçün işlənib hazırlanmış qaydalar, prinsiplər və prosedurlar yüksək səviyyədə inkişaf etmiş, beynəlxalq ekoloji hüquq beynəlxalq hüququn bir alt qolu kimi meydana çıxmışdır. Beynəlxalq ekoloji hüququn ən mühüm mənbəyi çoxtərəfli ekoloji müqavilələrdir. Başqa sözlə, beynəlxalq ekoloji hüquq normalarının əksəriyyəti çoxtərəfli ekoloji sazişlərdə meydana çıxmışdır.

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycan Respublikasında yay-qış otlaq və çəmənliklərdən səmərəli istifadə edilməsi və səhrələşmənin qarşısının alınması üzrə Dövlət Proqramı, 22 may 2004. (<https://www.e-qanun.az/framework/5994>)
2. Birləşmiş Millətlərin Ətraf Mühit Proqramı (YUNEP), Ədalət. 2010. 6 oktyabr. s. 5. (<https://cutt.ly/swwjz6cb>)
3. Azərbaycan Respublikasının BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasına İkinci İkiillik Yenilənmiş Hesabatı, Bakı: 2018, 132 s. (https://meteo.az/index.php?ln=az&pg=21&Ent_Download=482-02)
4. Qasımlı V. Yaşıl İqtisadiyyat, Bakı: 2022, “Azprint”, 280 s. (<https://ereforms.gov.az/files/publications/pdf/az/b87cb7433650a8abbc72f0324cc1fd71.pdf>)
5. Hüseynov S. Davamlı İnkişafın Perspektivləri və Ekoloji Problemlərin Həlli “Azərbaycan BU GÜN VƏ SABAH”- 2007 - № 6. - s.58-65. (https://elibrary.az/docs/jurnal/jrn2007_317j.htm)

Summary

Rovshan Gafarli

International Environmental Conventions and Azerbaijan

Environment as a combination of natural, economic and cultural values, counter affection among these values are considered; with all animate and inanimate existences and all physical, chemical, biological and social circumstances that affects status and behavior of the living. Azerbaijan, since her independence, has been actively contributing to environmental issues by ratifying various international treaties on environment. As an independent member of international community, Azerbaijan has positively considered its responsibilities to future generations by approving environmental treaties, and has worked to raise its national environmental regulations to international standards. In order to understand the value of

these treaties, however, it is important to assess the level of implementation of these treaties. This study discusses and evaluates Azerbaijan's efforts towards implementation of the international environmental treaties that were ratified and became part of her national regulations.

International environmental agreements, also known as multilateral agreements, are regarded as the legal framework for international environmental governance. Environmental conventions are formal expressions of the collective desire of national governments to protect the environment. The first multilateral environmental convention on endangered species was signed in 1900. Since 1972, the nature of environmental agreements has changed. Conventions negotiated in the 1970s and early 1980s were limited to issues such as pollution prevention or the protection of certain species. Since the mid-1980s and 1990s, attention has shifted to conventions that provide frameworks for action on issues such as climate change and biodiversity loss.

Today, it is known that all legal regulations related to the environment, especially international laws, have been developed with a human-centered approach. This understanding, which is at the root of the failure of these regulations that claim to provide solutions to the environmental pressures and threats facing the planet, is unlikely to be radically changed in the near future. In the 70s and 80s, environmental problems began to be discussed on an international scale, and the United Nations Conference on Environment and Man was held in Stockholm, where environmental problems were discussed on a global scale for the first time. Countries that have realized the dangers that threaten the environment, such as the reduction of the ozone layer, the melting of glaciers, the change of seasons, and the reduction of forests, have taken responsibility for the environment, and as a result, measures have been taken. Global and international cooperation has become a necessity to solve these environmental problems that threaten our world.

Keywords: *Azerbaijan, Environmental Problems, International Environmental Agreements, convention, biological diversity, ratification*

Резюме

Ровшан Гафарлы

Международные Экологические Конвенции и Азербайджан

Рассматривается окружающая среда как совокупность природных, экономических и культурных ценностей, встречное воздействие между этими ценностями; со всеми живыми и неживыми существами и всеми физическими, химическими, биологическими и социальными обстоятельствами, влияющими на статус и поведение живых. Азербайджан с момента обретения независимости активно способствует решению экологических проблем, ратифицировав различные международные договоры по окружающей среде. Как независимый член международного сообщества, Азербайджан положительно оценил свои обязательства перед будущими поколениями, приняв экологические договоры, и работал над повышением национальных экологических норм до международных стандартов. Однако для того, чтобы понять ценность этих договоров, важно оценить уровень осуществления этих договоров. В этом исследовании обсуждаются и оцениваются усилия Азербайджана по реализации международных природоохранных договоров, которые были ратифицированы и стали частью ее национальных правил.

Международные природоохранные соглашения, также известные как многосторонние соглашения, считаются правовой основой для международного экологического руководства. Экологические конвенции являются формальным выражением коллективного стремления национальных правительств защищать окружающую среду. Первая многосторонняя природоохранная конвенция об исчезающих видах была подписана в 1900 г. С 1972 г. характер природоохранных соглашений изменился. Конвенции, заключенные в 1970-х и начале 1980-х годов, ограничивались такими вопросами, как предотвращение загрязнения или защита определенных видов. С середины 1980-х и 1990-х годов внимание переключилось на конвенции, которые обеспечивают основу для действий по таким вопросам, как изменение климата и утрата биоразнообразия.

Сегодня известно, что все правовые нормы, касающиеся окружающей среды, особенно международные законы, разрабатывались с учетом человека. Это понимание, лежащее в основе провала этих нормативных актов, претендующих на решение экологических проблем и угроз, стоящих перед планетой, вряд ли радикально изменится в ближайшем будущем. В 70-х и 80-х годах экологические проблемы стали обсуждаться в международном масштабе, а в Стокгольме прошла Конференция ООН по окружающей среде и человеку, где экологические проблемы впервые обсуждались в глобальном масштабе. Страны, осознавшие опасности, угрожающие окружающей

среде, такие как уменьшение озонового слоя, таяние ледников, смена времен года и сокращение лесов, взяли на себя ответственность за окружающую среду, и в результате меры были приняты. Глобальное и международное сотрудничество стало необходимостью для решения этих экологических проблем, которые угрожают нашему миру.

Ключевые слова: Азербайджан, экологические проблемы, международные экологические соглашения, конвенция, биологическое разнообразие, ратификация

Şöbə redaktoru f.ü.f.d. Rəhimov Mütəllim Qara oğlunun rəyi əsasında çapa məsləhət görülmüşdür.